

Förord

I mitt försök att lämna exempel på den posthistoriska utvecklingen i vårt land med anknytning till samhället har jag valt att se på ännu en kommun i Norrbotten, denna gång en mindre omfattande än Gällivare som jag ägnade mig åt i nr 222 av skriftserien.

För hembygdssamlade filatelister är hela länet föredömligt redovisat i den utmärkta boken "Post i Norr". Detta lilla häfte är inte något komplement till den utan får ses som en helt fristående skildring med några exempel på hur befolkningen kunde kämpa för att få bättre postservice i olika delar av det område som i modern tid kommit att ingå i Arjeplogs kommun eller hur postmästare engagerade sig för detta.

Det är således långt ifrån avsikten att beskriva postens utveckling i sin helhet på de olika orterna. Det blir i stället exempel på händelser av varierande slag på några platser, händelser som i någon mån belyser problem som uppstår i relationerna mellan Posten och samhället eller mellan Posten och dess anställda. Någon gång har jag bara redovisat tidpunkter för poststationernas tillkomst och avveckling jämte uppgifter på föreståndarnas namn, om jag vet dem. Namn på sådana vid lantpoststationer hämtar jag för tiden efter 1920 i boken "Post i Norr". Vid arkivstudier i Stockholm under sena kvällar på mitten av 1970-talet gjorde jag anteckningar om poststationsföreståndarnas namn fram till tiden för första världskriget.

De olika orterna presenteras i den ordning de fått poststationer, tidsmässigt sett. Postombud, som inte vid något tillfälle haft status av poststation, namnges i slutet av de avsnitt som berör poststationer genom vilka de utväxlat sin post.

I citat har jag moderniserat stavningen men inte gjort några ingrepp i själva texten. Också orternas namn återges i modern stavning, ibland även i direkta citat. Jag är öppen för synpunkter på häftet från mina läsare.

Växjö i februari 1994

Erik Lindgren

Arjeplog

Efter det svenska postverkets officiella start genom "Postbåden" 1636 blev ett glest postnät relativt snabbt utbyggt med postkontor i städerna. Den utbyggnaden stagnerade så småningom och 1700-talet bjöd inte på någon markant utveckling. Nätet utökades under hela det seklet med omkring 25 postkontor, medan 85 postkontor hade öppnats under Postens 65 första verksamhetsår. Inte förrän efter 1800-talets ingång kan man märka någon nämnvärd ökning av antalet postkontor eller utvidgning av postnätet.

Långt före tillkomsten av 1842 års folkskolestadga fanns mer eller mindre privata skolor på många håll och dessutom hade klockaren viss skyldighet att meddela undervisning i läs- och skrivkonsten. Den begynnande industrialiseringen i förbindelse med ökade kunskaper krävde fler postlinjer, tätare posturer och fler fasta serviceställen.

Efter ett regeringsbeslut den 27 mars 1830 skapades åtskilliga nya postgångar samtidigt som flera postkontor inrättades. Under perioden 1826-1850 tillkom 30 nya postkontor. Beslutet 1830 innebar i många fall att s k enkel postföring gjordes dubbel. Det innebar att frekvensen ökade från en till två turer per vecka.

Ett resultat av 1830 års beslut var också tillkomsten av **postuppsyningsmansplatser**. Ett fåtal postuppsyningsmän hade visserligen funnits tidigare, t ex i Väddö sedan 1686 och i Gaxa på Öland från ungefär samma tid. Båda hade bland annat med sjöposttrafiken att göra, den i Väddö från Finland och den i Gaxa från Gotland.

Bortsett från ett fåtal sådana undantag räknar vi emellertid postuppsyningsmansplatserna som tillkomna med början efter 1830 års beslut om förbättring av postnätet. Det är också i regeringsbeslutet den 27 mars 1830 som vi finner ett antal preciserade sådana platser. Alla hade föreslagits av överpostdirektörsämbetet i dess skrivelse till Kungl.Maj:t ett år tidigare. Någon gång finner man i dokumenten benämningen "poststation" för en postuppsyningsmansplats. Detta förklarar också varför man i 1860 års regeringsbemyndigande till poststyrelsen om inrättande av poststationer på landsbygden använder adjektivet *nytt* i uttrycket "*ett nytt slag av poststationer*".

I Arjeplog anställdes mot bakgrunden av 1830 års regeringsbeslut en postuppsyningsman i Arjeplog den 1 november 1839, missionären Ulrik Wilhelm Sundelin. Han följdes år 1846 av kronolänsmannen Fredrik Holmström, vilken hade vikarierat för Sundelin under dennes ledigheter. Holmström fick uppleva att hans lilla postanstalt fick "poststations befogenheter" den 1 oktober 1865.

Regeringen hade den 9 mars 1860 bemyndigat generalpoststyrelsen att "*å lämpliga ställen inrätta ett nytt slag av poststationer, vilka äro ämnade att, såsom speditionskontor, för mera avlägsna orter underlätta förbindelsen med närmaste postkontor eller postexpedition*".

Det kungliga brevet föranledde poststyrelsen att förhöra sig hos länsstyrelserna om behovet av sådana poststationer. Kungörelser från länsstyrelserna lämnade vägen öppen för framställningar om poststationer, framställningar som naturligtvis prövades noga före beslut. På åtskilliga platser där det fanns postuppsyningsmän, inrättades poststationer efter en till synes mera schablonmässig prövning.

Det kan vara av visst intresse att notera hur generaldirektör Wilhelm Roos angav en orsak till beslutet om poststationer på landsbygden. I sin historiska återblick i verkets första verksamhetsberättelse omtalade han att brevlådor hade uppsatts vid allmänna postvägar med början 1855 under vissa förutsättningar. Ett villkor var att en kommun eller flera korrespondenter på en ort förenade sig om att genom en lämplig person svara för tömning på behöriga tider av brevlådan. Det reglerades genom ett kungligt brev den 9 mars 1855 och av postmedel betalades 10 kr om året för bestyret med brevlådan. Men så skriver Roos följande:

"Då emellertid denna utväg till postutväxlingens underlättande endast i ringa mån av allmänheten anlitats, beslöts år 1860 inrättandet av ett nytt slags poststationer, vilka skulle utgöra en art filialkontor till närmast liggande postkontor eller postexpeditioner".

Närmare 200 sådana "nya" poststationer, inklusive järnvägspoststationer, hade hunnit inrättas innan de sista kvarvarande postuppsyningsmansplatserna avvecklades den 1 oktober 1865. Det var tre i Jämtlands län och sju i Norrbottens län, däribland den i Arjeplog. Samtliga dessa platser fick nu poststationer i stället.

Den 1 nästinstundande oktober komma nedannämnde postuppsyningsmansplatser att förändras till poststationer, nämligen

inom *Jämtlands* län:

<i>Gäddede</i> , att lyda under och direkt utväxla post med postexpeditionen i Ström;	
<i>Hammerdal</i> , att lyda under postkontoret i Östersund	$\left. \begin{array}{l} \text{samt direkt} \\ \text{utväxla post} \\ \text{derjemte med} \end{array} \right\} \text{postexpeditionen i Ström;}$
<i>Österåsen</i> " " " " " " " " " "	postexpeditionerne i Ragunda o. Ström.

inom *Norrbottens* län:

<i>Arjeplog</i> , att lyda under och direkt utväxla post med postkontoret i Piteå;	
<i>Elfsbyn</i> " " " " " " " " " "	" " "
<i>Gellivare</i> " " " " " " " " " "	p.-exp. i Neder-Kalix;
<i>Jockmock</i> " " " " " " " " " "	" " Boden;
<i>Muonioniska</i> " " " " " " " " " "	" " Öfver-Torneå;
<i>Qvickjock</i> " " " " " " " " " "	" " Boden;
<i>Wittangi</i> " " " " " " " " " "	" " Öfver-Torneå;

Med denna text kungjordes i ett cirkulär 1865 avvecklingen av de sista postuppsyningsmansplatserna i vårt land.

Kronolänsman Holmström fick sålunda status av poststationsföreståndare den 1 oktober 1865. Han lär ha bott i Buogt, där poststationen sålunda fanns tillgänglig för dem som hade ärenden att uträtta. Dit var det halvannan mil från kyrkan. Det var en av de elva platser inom Arjeplogs "närområde" som efter introduktionen av stationära lantbrevbärare (postombud) hade sådana under vissa perioder från 1932.

Här skall lämnas ett exempel på en störning i redovisningen av fullgjord postföring som Holmström kunde behöva sätta sig in i redan under tiden som uppsyningsman i Arjeplog. Postinspektör Nestor Amneus anmälde den 18 januari 1862, innan han ännu blivit utnämnd som ordinarie efterträdare till postinspektör Gustaf Edelstam i Luleå, bland annat att han vid överlämnandet till poststyrelsen av 24 postpass för 1861, avseende postgången mellan Piteå och Arjeplog inte kunde medsända de som avsåg den 31 maj och 15 november, eftersom de "av ännu okänd anledning uteblivit". Det framgår inte av akten om Holmström kunde bidra med någon förklaring till de uteblivna passen, inte heller om postföringsturena verkligen hade genomförts. Postgången fullgjordes med en tur varannan vecka, vilket förklarar det lilla antalet pass för ett helt år.

Som postuppsyningsman hade Fredrik Holmström haft 100 kr i årsarvode vilket emellertid höjdes till 150 kr i samband med övergången till poststation 1865. Ett brev så sent som den 11 mars 1876 med begäran om arvodesförhöjning undertecknar han blygsamt med "t.f. Poststationsföreståndare". Brevet avslutas med att han får "i djupaste ödmjukhet anhålla om förhöjning i mitt nuvarande Postuppsyningsmannaarvode härstädes till Tvåhundra Kronor årligen". De använda termerna kan verka förbryllande, eftersom han vid den tidpunkten formellt hade varit poststationsföreståndare under mer än tio år. Denna gång fick han avslag på ansökan. Det berodde inte bara på att frimärksförsäljningen vid poststationen hade varit så liten som för kr 119:60 under det närmast förflutna året utan också - och kanske huvudsakligen - på att han hade ett gällande kontrakt på 150 kr, ett kontrakt som måste sägas upp i laga ordning om det däri angivna beloppet skulle justeras.

I ett cirkulär till postförvaltarna den 27 september 1875 infortrade poststyrelsen uppgifter om vilka av de underlydande poststationerna som var så olönsamma att det vore aktuellt med undersökning om de kunde dras in. Postmästaren i Piteå Fredrik Gustaf Clementeoff uppgav bl a följande i sitt svar den 27 januari 1876:

"I enlighet med föreskrifter i Kungl. Styrelsens Cirkulärskrivelse No.22 den 27 September sistlidet år får postexpeditionen vördsamt andraga, att de denna postexpeditionen underlydande fyra poststationer, nämligen Öjebyn, Älvsbyn, Arvidsjaur och Arjeplog äro så belägna, att enligt postexpeditionens förmenande någon indragning av dem bör icke kunna komma i fråga, då de finnas vid socknekyrkorna och kyrkostäderna belägna, och å orten bosatte Åmbets- och Tjänstemän, utom några få av dem, äro i närheten av poststationerna bosatta; och behöva icke begagna lösväska om de för bekvämlighet samt större säkerhet ej sådant önska.

Vid Arjeplogs poststation är visserligen betydligt mindre åtgång av alla slags befintliga frimärken, än vid de övriga stationerna och högst sällan sändas dit eller därifrån några paket i följd av att där finnes ett fåtal tjänstemän och handlande; men som stationen är avlägsen från annan postanstalt, och för orten högst behöflig, anser postexpeditionen för sin del, att varken indragning eller förändring av läget kan kunna ifrågakomma".

Någon indragning fördes inte heller på tal av poststyrelsen. Det var för övrigt endast ett fåtal poststationer i hela landet som drogs in som en direkt följd av septembercirkuläret 1875. I stället blev det en stor indragningsvåg några år senare, när lantbrevbäring introducerades 1878.

Kronolänsman Holmström fick efter ett nytt försök önskad arvodeshöjning och när skolmästaren Frans Walfrid Fjellström tog över poststationen vid 1890 års ingång enligt ett kontrakt den 17 september 1889, var årsarvodet 280 kr. Senast vid detta tillfälle torde poststationen ha blivit flyttad till gästgivaregårdens närhet. Vid 1899 års början blev fröken Ida Maria Westermark föreståndare, nu med 360 kr i årsarvode.

Innan poststationen upphöjdes till rang och värdighet av postexpedition den 1 mars 1940, hade ytterligare tre ordinarie innehavare av befattningen som poststationsföreståndare hunnit svinga datumstämpeln, nämligen David Laestander (1907-1932), Gerda Edström (1932-1934) och Maria Grankvist (1935-1939). Med titeln stationsmästare följde Albin Ledin (1940-1945), Helmer Sävje (1945-1949), Karl Bertil Hörnström (1949-1957), Ivar Olsson (1957-1958), Börje Högberg (1958-1959 och 1960-1962) samt Rudolf Flack från 1963. Denne fick uppleva ny terminologi genom en generell omorganisation 1977 och fick titeln postmästare, liksom efterföljarna Eva Sundqvist (1987-1990) och Hans-Albert Lindgren från februari 1990. Han fick då ta ansvar för service till de drygt 1600 hushåll som har postadress Arjeplog.

Mera service och ökande turism var bidragande faktorer till att posten i Arvidsjaur fick nya lokaler 1985. Marianne Westerlund, anställd vid posten, målade i anslutning därtill ett vykort som såldes där. Reproduktionen här ger inte rättvisa åt det sällsynta samlarobjektet.

Arjeplogs mest kände invånare Einar Wallqvist avled i december 1985. Som läkare kom han till Arjeplog 1922 och blev känd som "Lappmarksdoktorn" genom böcker med berättelser från sin verksamhet i Lappmarken. Han var inte bara läkare och författare utan även museiman och konstnär. Några av hans akvareller reproducerades på vykort i anslutning till 20-årsjubileet för Silvermuseet i Arjeplog, då också en minnespoststämpel användes.

Elva postombud har utväxlat post med Arjeplog, nämligen Racksund (1932-1968), Svannäs (1936-1953), Vaxholm (1937-1944), Norra Bergnäs (1939-1960), Buogt (1940-1952), Laisvall (1941-1974), Maskaur (1942-1955), Laisvalls gruva (1942-1956), Mullholm (1942-1956), Ringselet (1950-1951) och Kallön (1958-1965). Några av dessa platser har även haft poststationer under en period före eller efter postombudstiden.

Statsbanan mellan Jörn och Arvidsjaur planerades ursprungligen att sluta i Gubbijaure nära Arjeplogs kyrkostad, där den skulle ha anslutit till en tidigare planerad sträckning av Inlandsbanan. Ändrad verkställighet ställde Arjeplog utan järnvägsförbindelse med omvärlden.

Inlandsbanan hade planerats att från Sorsese gå norrut till Arjeplog, men det blev inte så. I Arvidsjaur gjordes en anslutning till statsbanan Jörn-Arvidsjaur, som hade öppnats för allmän trafik den 1 december 1928. Därifrån byggdes Inlandsbanan västerut till Sorsese och kunde på hela den öst-västra sträckan öppnas för allmän trafik den 1 december 1933. Delar av sträckan var öppna för viss trafik tidigare och den stora arbetsstyrkan föranledde tillkomsten av "flyttbara poststationer", något som exemplifieras i avsnittet om Gullön i slutet av detta häfte.

Jäckvik

I tidningen Luleposten den 5 mars 1898 infördes en notis som framhöll behovet av en poststation i Jäckvik. Med anledning därav skrev postmästaren i Piteå den 26 mars 1898 till poststyrelsen och anmälde att han på grundval av viss information efter kontakt med kyrkoherden och poststationsföreståndaren i Arjeplog kunde meddela och föreslå

"att Jäckvik ligger inom den glest befolkade delen av församlingen och räknar jämte kringliggande byar en folkmängd av omkring 100 personer, att post till Jäckvik befordras medelst lösväska genom gångpostföraren å linjen Arjeplog-Merkenis, att en poststation i Jäckvik skulle kunna inbringa postverket en portoinkomst av ungefär 50 kronor om året, samt

att med den ifrågasatta poststationens inrättande synes böra anstå tills vidare".

Poststyrelsen remitterade handlingarna till postinspektionen som bland annat införskaffade ett intyg från Abraham Lundmark om hans vilja att bli föreståndare för den eventuellt inrättade poststationen.

Postinspektör Uddo Zackrisson anförde i sitt svar till poststyrelsen att det beräknade uppbördsbeloppet vid den tilltänkta poststationen "visserligen icke ger vid handen en så betydande affärsrörelse på platsen, att denna i och för sig skulle giva anledning till inrättande av en poststation, därest fråga vore om Sveriges tätt befolkade trakter. Tages däremot hänsyn till de förhållanden, under vilka befolkningen i Norrlands glesast bebodda områden lever, synes det ifrågasatta inrättandet av en poststation inom Jäckviks by, vilken är belägen 6 mil från närmaste poststation, Arjeplog, och 6 mil från norska gränsen, behjärtansvärd och av behovet påkallad".

Postinspektören tillstyrkte sålunda och medsände ett förslagskontrakt med Lundmark om att förestå den föreslagna poststationen med ett årsarvode av 75 kronor åtminstone till utgången av juni månad 1901. Sedan poststyrelsen fått ett positivt svar också från länsstyrelsen i Luleå beslöts att poststationen skulle öppnas den 1 oktober 1898.

Poststation behöves i Jäckvik.

Under de senare åren ha inom vårt län öppnats många nya poststationer, och flera nya postlinier hafva satts igång. På samma gång vi villigt erkänna detta, måste vi dock påpeka, att mycket ännu återstår att göra i den vägen inom vårt län, innan vi i någon mån blifva likställda med andra län i riket.

För att nu taga ett exempel ur högen vilja vi nämna, att i Arjeplogs socken finnes endast en enda poststation, hvilken är belägen vid kyrkan och till hvilken poststation det finnes byar inom socknen som hafva ända till 13 å 14 mil.

Vi vilja nu hos k. generalpoststyrelsen göra oss till tolk för de allmänna önskingarna inom Arjeplogs socken, att det med snaraste måtte öppnas poststation uti Jäckviks by, belägen 6 mil från Arjeplogs kyrka.

Uti nämnda by samlas nämligen flera gånger om året en stor del allmoges för att öfvervara gudstjensterna i därvarande kapell, och denna allmoges skulle hafva stor nytta af en poststation därstädes.

Då nu postgång är anordnad förbi Jäckvik, skulle kostnaden för poststationens underhåll inskränka sig till poststationsföreståndarens aflönande, och detta bör ej blifva så blodigt, att poststationen af den anledningen icke skulle kunna komma till stånd.

Som sagdt, på det allra lifligaste be vi, att vederbörande måtte taga saken i öfvervägande och så fort som möjligt låta inrätta en poststation i Jäckviks by af Arjeplogs socken.

Poststationen låg vid postlinjen Arjeplog-Junkersdalen-Saltdalen och första befordran på linjen efter poststationens formella öppningsdag ägde rum onsdagen den 5 oktober 1898. Den här återgivna tidtabellen tillämpades.

Arjeplog—Junkersdalen—Saltdalen. (Gångpost) (Från den 5 oktober 1898.)			
Hvarannan O.	—	6,0	} Höghedens by
Hvarannan O.	6,0	—	
Hvarannan Th.	—	6,0	} Jäckviks poststation.....
Hvarannan Th.	11,0	1,0	
Hvarannan Th.	6,0	—	} Säddvjaurs fjellstuga
Hvarannan F.	—	6,0	
Hvarannan F.	11,0	1,0	} Vuoggatjölme fjellstuga
Hvarannan F.	6,0	—	
Hvarannan L.	—	f. m.	} Merkenis' fjellstuga
Hvarannan S.	f. m.	—	
M.	—	f. m.	} Graddis (i Norge)
M.	e. m.	—	
			} Junkersdalen (i Norge).....
			} Saltdalens postabneri (i Norge).....
		20,3	

Abraham Lundmark blev kvar som poststationsföreståndare till och med mars 1923, varefter Beda Vesterlund (född Lundmark) tog över. Hon hade sedan ett tiotal år biträtt med eller själv fullgjort postgöromålen. Också vid nästa skifte behölls poststationen inom släkten, då Karin Vesterlund tog över med 1956 års ingång. Hon fick vara med om att poststationen organiserades som ett postställe den 1 september 1974. Efter hennes pensionering med 1985 års ingång fullgjordes göromålen på vakans eftersom det inte gick utan vidare att fullfölja planen på att vid den uppkommande vakansen dra in poststället. På grund av protester sköt man omorganisationen framåt i tiden och vikarien Doris Omma fick uppleva att poststället började kallas postkontor med 1986 års ingång.

Postkunderna i Jäckvik gick så långt att de klagade hos regeringen över postverkets beslut att dra in postkontoret. Sedan ärendet avgjorts utan regeringens bifall till besvären drogs postkontoret in den 9 juni 1986, något som kungjordes i "Postens Författningssamling" på detta sätt:

POSTENS FÖRFATTNINGSSAMLING

45

1986-06-30

Enligt notis 1986:34 skulle ortsadressen för postkontoret i Jäckvik, som drogs in den 9 juni 1986, ändras till 930 90 Arjeplog. Ortsadressen 930 95 Jäckvik skall dock bibehållas.

36—38

36 Postkontors-
ändring

Norra Bergnäs

Kyrkoherde Gustaf Calleberg skrev den 15 juni 1898 till poststyrelsen och uttalade sin och kapellagets "stora glädje och tacksamhet över att Kungl. Generalpoststyrelsen beslutat att från nästkommande juli anordna en postlinje därigenom mellan Arjeplogs och Jokkmokks poststationer med gångpost en gång varannan vecka i vardera riktningen". Vid en sammankomst i kapellet söndagen den 12 juni hade de församlade emellertid beklagat "att på hela den långa linjen av 15,6 mil icke någon poststation blivit beslutad och framhållit sin livliga önskan, att en sådan måtte öppnas i Norra Bergnäs, 5 mil från Arjeplogs poststation och 10,6 mil från Jokkmokks poststation".

I brevet framförde kyrkoherde Calleberg församlingens önskan att få en poststation. Man hade föreslagit förre hemmansägaren A G Brodersson till föreståndare. Denne hade förklarat sig villig att åta sig uppdraget med 100 kronor i årsarvode. Vid detta tillfälle erbjöd sig "bevakaren" Sjul Granberg att göra samma arbete för 75 kronor, och några av de närvarande förordade honom. Ingen av dem ville binda sig för uppdraget för längre tid än ett år.

Poststyrelsen remitterade framställningen till postinspektionen i Sundsvall och ärendet tillfördes uttalanden av poststationsföreståndaren i Arjeplog och postmästaren i Piteå. Den förstrnämnde yttrade bl a följande:

"Ifrågavarande by är centralt belägen vid Piteå älv, vilken ådal inom denna socken är jämförelsevis glest befolkad och där förbindelsen mycket försvåras genom brist på vägar eller gagneliga kommunikationer, vadan den nu öppnade postförbindelsen från Arjeplog via Norra Bergnäs till Jockmock hälsats mycket välkommen, vilket naturligtvis även skulle vara fallet med en poststation i Norra Bergnäs, ehuru i anseende till ortens glesa befolkning, det bleve blott ett fåtal som kunde draga fördel av densamma."

Poststationsföreståndare Frans Fjellström i Arjeplog berörde även frågan om namnet på den eventuellt blivande poststationen och föreslog "Örnäs, enär detta är den ursprungliga benämningen å den udde, där Brodersson har sin gård uppförd."

Postmästaren i Piteå bekräftade att Brodersson var villig svara för såväl post- som postsparbanksgöromål och att Norra Bergnäs var "lättast tillgängligt för den däromkring vitt spridda befolkningen". I namnfrågan delade han inte Fjellströms uppfattning utan föreslog Norra Bergnäs.

I sin redovisning till poststyrelsen av ärendet den 27 september 1898 anförde postinspektör Uddo Zackrisson bl a följande:

"Enär det av berörde postmästares skrivelser liksom ock av ett densamma bifogat, av poststationsföreståndaren i Arjeplog den 15 sistnämnda månad avgivet yttrande framgår, att en poststation i Norra Bergnäs skulle bliva till gagn för och komma att anlitas icke allenast av i merabemälda by bosatta korrespondenter utan även, på grund av den tilltänkta poststationens läge vid Pite älv, av befolkningen i ett vidsträckt område på sidan om allmänna postvägen mellan Arjeplogs och Jockmocks poststationer, och då av

åberopade yttranden tillika framgår, att den ifrågasatta poststationen anses komma att till en början tillföra postverket en portoinkomst av omkring ett hundra kronor för år, anser postinspektionen att ifrågavarande framställning har skäl för sig".

Poststyrelsen biföll för tillämpning från den 1 december 1898 det i samma brev framförda förslaget att inrätta en poststation med namnet Norra Bergnäs. Här återgiven tidtabell tillämpades. Med petit-stil anges bl a platser som inte hade poststationer men där utväxling av postväskor eller lösväskor kunde ske.

		Arjeppluog—Jockmock. (Gångpost.) (Från den 1 december 1898.)			
Hvarannan T.	—	6,30	Arjeppluogs poststation (gästgifvaregård)	Hvarannan T.	10,0
Hvarannan T.	11,0	—	Galtisjaur		
Hvarannan O.	—	8,0	Mattaur		
Hvarannan O.	6,20	—	Norra Bergnäs' poststation	Hvarannan T.	—
Hvarannan Th.	—	7,0	Arfiden	Hvarannan M.	8,30
Hvarannan Th.	8,30	—	Tjäura	Hvarannan M.	—
Hvarannan F.	—	7,0	Nausta	Hvarannan S.	9,30
			Majtum		
Hvarannan F.	8,30	—	Vajmat	Hvarannan S.	—
Hvarannan L.	—	7,0	Jockmocks poststation	Hvarannan L.	8,30
Hvarannan L.	11,30	—		Hvarannan L.	—
		15,0			4,0

I Broderssons händer var poststation blott seklet ut och från det nya seklets första dag övertog Karl Johan Berglund ansvaret. Även han blev kvar bara en kort tid och från 1901 års ingång tog lärarinnan Severina Sjödin över. Det blev en period med korta intervaller för föreståndarna. Den 1 september 1902 tog sålunda den förut omnämnde kronojägaren Sjul Granberg över. Även om denne formellt svarade för poststationen bara till och med 1903 års utgång, blev det på ett sätt mera stabilitet genom att poststationen nu fanns i släkten, fröken Frida Granberg (1904-1907) och fröken Anna Granberg (1907-1937).

Paul Isaksson som tog över enligt ett kontrakt den 19 april 1937 blev den siste poststationsföreståndaren. Poststationen drogs nämligen in den 31 oktober 1939. I stället anordnades ett postombud, även det under ansvar av personer inom den isakssonska släkten: Hilda Isaksson (1939-1943), Gerda Isaksson (1943-1945) och Irene Isaksson (1945-1960).

Med augusti månads ingång drogs även postombudet in och traktens postservice fick skötas genom en postväska.

1904-11-01--1964-04-30

Bergnäsudden

Om det till synes var en relativt lätt process innan poststationer kunde öppnas i Jäckvik och Norra Bergnäs kan man säga att det blev så mycket mera omständligt när det gällde att tillgodose önskemålen av dem som skulle komma att betjäna sig av poststationen med namnet Bergnäsudden.

Den 7 september 1903 inkom till poststyrelsen ett brev som undertecknats av byamännen i en rad byar i gränsområdet mellan Arjeplogs socken och Sorsele socken i Västerbotten. Det innehöll en begäran om att lantbrevbäringen Gargbro-Bockträsk skulle få utsträckas över byarna Gränsgård, Kåtaliden, Slagnäs, Sjulsnäs, Bergnäs, Gullön och Avaviken inom Sorsele, Arjeplogs och Arvidsjaur socknar fram till Arvidsjaur. Vid utredningen visade det sig att den föreslagna linjen skulle till stor del följa samma väg som tillämpades för postföringen Arvidsjaur-Avaviken-Arjeplog. Ett annat faktum bidrog till att postinspektionen i Sundsvall avstyrkte framställningen i sitt svar till poststyrelsen den 30 november 1903, nämligen att flera av de berörda byarna inom Sorsele socken skulle kunna möta upp vid ändpunkten av den redan befintliga lantbrevbäringen Gargbro-Bockträsk för att hämta och lämna post. Dessutom hade poststyrelsen i juni samma år avslagit en framställning om lantbrevbäring på delsträckan Sorsele-Bure. Med dessa synpunkter fann poststyrelsen vid föredragning den 11 december 1903 att framställningen inte borde föranleda till vidare åtgärd.

Petitionärerna kom emellertid igen med en ny framställning till poststyrelsen, daterad den 8 januari 1904 med J E Löfmark i Slagnäs som undertecknare. Denna gång var den något justerad och innehöll önskan om en till 4 mil avkortad lantbrevbäring delvis utmed den tidigare begärda vägsträckan men med Bergnäs som slutpunkt. Där önskade man en poststation. Man framhöll att det under 1903 hade uppförts en kapellkyrka i Bergnäs.

Det blev en ny utredning med åtskilliga yttranden av bl a landstatstjänstemän och postfolk. Som exempel väljer jag att återge ett utdrag ur brevet den 2 februari 1904 från jägmästaren Gustaf Tjäder i Arjeplogs revir:

"Då det måste betraktas som en av postkommunikationens i allmänhet förmåsta uppgift att de äro kulturbärare, kan med fullt skäl påstås, att Kungl. Postverket här har en liten uppgift att fylla, som skall bringa en lättnad i befolkningens mer och mer vaknande strävanden att komma i beröring med den yttre världen från vilken - det vet jag av egen många gånger gjord erfarenhet - högst obetydliga ljud nå de ovannämnda trakterna.

Opartiskt sett är den ansökta linjen enligt min fasta övertygelse att varmt förordas, ävensom inrättande av poststation i Södra Bergnäs, som därtill är mycket väl beläget".

Länsmannen i Arjeplog tillstyrkte också bifall, medan länsmannen i Arvidsjaur fann att byn Bergnäs inte var lämplig för en poststation därför att platsen "till följd av sitt läge invid sjön Storavan samt i saknad av landsväg

vissa tider av året är isolerad och skild från all större samfärdsel och jämväl från förbindelse med postlinjen Arvidsjaur-Avaviken-Arjeplog".

Han tillade dessutom: "Ej heller är ifrågasatta stationen särdeles nödvändig, emedan befolkningen invid de stora sjöarna Storavan och Uddjaur i postalt hänseende äro fullt betjänaade av postlinjen Arvidsjaur-Avaviken-Arjeplog".

Kronofogde Herman Henriksen fick läsa båda länsmännens yttranden och skrev i en särskild handling den 7 juni 1904 att av de två yttrandena "synes mig länsman v. Walters i Arjeplog mest förtjäna avseende".

Föreståndarna för de närmast liggande poststationerna var för tillkomsten av en poststation i Bergnäs. Jag har funnit det intressant att återge avslutningen av uttalandet den 6 juli 1904 från poststationsföreståndaren i Arjeplog genom den förminskade reproduktionen här nedan.

Evad tii siot beträffar namnet på den ifrågasatta poststationen, ber jag för vördsamt framhålla, att Södra Bergnäs mest tiutalas af befolkningen: det är ju det gamle namnet på den ort, till den ifrågasatta poststationen skulle förläggas; en namnfrändring skulle helt säkert ses med oblidlig ögon och öfverläkligt välle åtekilliga olägenheter under ganska lång tid. Skulle emellertid ett annat namn böra sättas i stället, bör man väl välja ett, som mer eller mindre påminner om det gamla. Oliko förhög i frågan ha tii mig från ståtts: det är höfudsakligen tre namnförslag af dessa, jag anser mig ha att välja emellan: Bergs, Bergholm och Bergnäsudden. Det siota förslaget är enligt min tanke det lämpligaste.

Arjeplog den 6 juli 1904

Alfred Westermarks
t. f. Poststationsföreståndare

Det blev sålunda ett mycket digert ärende som postinspektör Carl Holst i Sundsvall hade att redovisa till poststyrelsen den 26 september 1904. Han ansåg att jägmästarens anförda skäl för bifall till framställningen förtjänade avseende och konstaterade bland annat att den önskade poststationen skulle komma att betjäna en folkmängd på omkring 400 personer, att post-

föringsentreprenören hade förklarat sig villig att utan särskild ersättning angöra Södra Bergnäs för utväxling av post och att säkerhet fanns såväl för att den till Södra Bergnäs ledande vägen från den allmänna postlinjen skulle hållas i trafikabelt skick under vintertid som att postutväxling kunde ske under sommaren, då postföringen mellan Avaviken och Arjeplog utfördes av en ångbåt. Däremot ansåg han inte att någon postgång behövde anordnas mellan Bockträsk och Södra Bergnäs.

Poststyrelsen biföll den hemställda Holst gjorde i sin redovisning av ärendet och poststationen öppnades den 1 november 1904 med namnet Bergnäsudden. Till föreståndare antogs nämndemannen Jonas August Nilsson med 150 kr i årsarvode. Detta belopp inkluderade Nilssons skyldighet att ombesörja posttransporter mellan poststationen och postförande båtars tilläggsplats under de perioder då posten befordrades med ångbåt.

KUNGL. GENERALPOSTSTYRELSENS

1904. CIRKULÄR. N^R LII.

76.

Kungörelse,

angående öppnandet af nya poststationer.

Den 1 nästinstundande november öppnas poststation i Hjelmedal inom Göteborgs och Bohus län, i Kräkviken och i Skäpafors inom Elfsborgs län, i Sparsör, i omedelbar närhet af den å järnvägslinjen Borås—Herrljunga belägna hållplatsen med samma namn, inom Elfsborgs län, i Medle och i Öfverklinten inom Vesterbottens län, samt i Bergnäsudden inom Norrbottens län. Stockholm, af Kungl. Generalpoststyrelsen, den 26 oktober 1904.

E. VON KRUSENSTJERNA.

Victor Melander.

I poststyrelsens cirkulär kungjordes tillkomsten av poststationen med namnet Bergnäsudden på detta sätt.

Jonas Nilsson var föreståndare för poststationen från dess start till och med september 1919. Folkskollärarinnan Sigrid Maria Wallström gjorde därefter ett in hopp på sex månader och från den 1 april 1920 tog Jonas August Nilsson tillbaka befattningen. Han efterträddes den 1 maj 1930 av Fridolf Nilsson som blev sist på plan bland de ordinarie föreståndarna. Sedan han slutat i september 1962 uppehölls befattningen på vakans till poststationens indragning med april månads utgång 1964. Postkunderna tillgodosågs genom en postväska som expedierades från Slagnäs.

Här bör kanske tilläggas att de envisa petitionärerna kom igen redan i januari 1905 med en förnyad anhållan om lantbrevbäring. De tillgodosågs i viss mån, nämligen på så sätt att poststyrelsen beslöt för tillämpning från 1907 års ingång att inrätta lantbrevbäring med en tur i veckan på en 18 km lång linje från Bergnäsuddens poststation över Strömsholm, Sjulsnäs, Slagnäs och Betlehem till Storbränna. Arbetaren Gustaf Fredrik Lundmark i Skäntik, Bergnäsudden, antogs till lantbrevbärare med en ersättning till en början av kr 3:25 för var tur fram och åter.

*Härmed förklarar jag mig villig
att, därest Kongl. Generalpoststyrelsen beslutar
om poststations inrättande i Lodore Bergnäs, samt
den af mig betingade ersättningen för poststationens
skötande, Enhufvudrenten p/100 p/kronor för år,
jämväl betrida posttransporterna mellan
poststationen och närmaste tilläggsplats för
den sjön Storafvan trafikerande postförande
ångbåten.*

Arjeplog & Lodore Bergnäs den 30 juni 1904.

Jonas August Nilsson

Nämndemannen Jonas Nilsson var föreståndare för poststationen från dess start till och med april 1930 med ett halvårslångt avbrott 1919-1920.

1915-03-01--1941-02-28

Båtsjaur

Vid postföringslinjen mellan Arjeplog och Jäckvik låg Båtsjaur. Med en tur varannan vecka fanns lantbrevbäring från Arjeplog sedan maj 1907. Efter framställning lyckades man utverka en poststation som öppnades med mars månads ingång 1915. Då ändrades postföringen så att post kom dit en gång i veckan under de sex första åren och sedan oftare i takt med utökad service. Till föreståndare för poststationen antogs Johan Dahlberg, följd 1919 av Ernst Dahlberg. Poststationen drogs in redan den 28 februari 1941.

Under tiden februari 1933 - februari 1941 expedierades över poststationen i Båtsjaur posten till postombudet i Laisvall, där en datumstämpel användes med gravyren BÅTSJAUR POSTOMB.1. Efter indragning av poststationen i Båtsjaur expedierades posten till Laisvall över Arjeplog, varvid datumstämpeln byttes ut mot en med gravyren ARJEPLOG POSTOMB 6. Postombudet fick namnet Laisvallsby den 1 december 1942 då den närliggande poststationen med namnet Laisvall öppnades i samband med indragning av postombudet med namnet Laisvalls gruva.

Från den 1 juni 1976 organiserades postombudet Laisvallsby som ett postställe men detta ersattes den 1 mars 1980 med en postväska. För poststället var Astrid Laestander ansvarig.

1919-01-01--1974-09-30

Långudden

Bland de lantbrevbäringslinjer som efter hand utstrålade från Arjeplog fanns en som från februari 1915 gick med en tur i veckan till Långudden. Där öppnades med 1919 års ingång en poststation. Ingvald Carlberg skötte denna från start, ehuru Abraham Karlberg var ansvarig. Ett formellt avtal tecknades med Ingvald Carlberg för tillämpning från 1927 års ingång. I oktober 1937 började Agda Carlberg handlägga postgöromålen och hon blev från det följande året formellt antagen till föreståndare. Hon blev den som ansvarade under den längsta perioden och fick uppleva poststationens indragning med september månads utgång 1974, då hon pensionerades. Ersättningen blev en postväska från Arvidsjaur.

Av de 44 hushåll som fanns kvar vid avvecklingen var det 31 som redan utväxlade post med väska och sju fick post med lantbrevbärare. Allt som allt var det således bara sex hushåll som Agda Carlberg hållit öppet för under den sista perioden. Piteå-Tidningens reporter lämnade i ett reportage bl a följande uppgifter:

"Då poststationen i Långudden nu har stängts blir det i fortsättningen 21 postväskor som finns i Arjeplog, som ska skickas upp efter Stenuddenvägen fem gånger i veckan. Nu säger många i byn att de liksom har 'vaknat' upp för sent beträffande denna indragning av poststationen. Om de börjat med klagoskrifter till postverket i god tid, kanske att någon annan i byn fått detta jobb och stationen fortfarande varit öppen.

Service i Långudden har under alla dessa år varit toppen. Det är många gånger det till exempel kommit en penningavi en lördagseftermiddag. Men ringde man till Agda, så var det aldrig något problem att få ut pengarna, även om klockan var både nio och tio på lördagskvällen. Agda var alltid lika glad och tillmötesgående.

Nu får Agda själv hämta sin post hos en granne cirka 500 meter från gården där hon bor (man delar nämligen en väska på sex personer). Men postmästaren i Arvidsjaur har lovat att hon som en gentjänst för de 37 åren framdeles skall få en egen väska.

Den sista öppningsdagen var det öppet hus hela eftermiddagen. Där bjöds det på te, kaffe och öl med laxsmörgåsar och annat hembakat bröd. Dagen till ära var postmästaren Evert Jonsson och kontrollör Lars-Göran Hallqvist från Arvidsjaur där och överlämnade såväl blommor som gåva från postpersonalen".

1921-07-01--1941-12-31

Mullholm

Postföringslinjen mellan Arjeplog och Sorsele öppnades i juli 1898 och gav invånarna i Mullholm möjlighet att sända och ta emot post en gång varannan vecka. Villkoren förbättrades genom att det blev lantbrevbäring från Arjeplog 1906 och turantalet ökades 1914 till en tur i veckan.

En ytterligare serviceförbättring blev det genom tillkomsten av en poststation den 1 juli 1921. Ester Holmström blev föreståndare under den första perioden, följd i augusti 1928 av Petrus Holmström. Poststationen ersattes med en postväska från 1942 års ingång men redan i september samma år tillsattes Petrus Holmström som ansvarig för ett postombud, i vars datumstämpel fanns gravyren ARJEPLOG POSTOMB 9.

Den 31 januari 1956 drogs även postombudet in och med följande års ingång inleddes postväskutväxling med Mellanström, där det fanns en poststation sedan 1945.

Jutis

Postföringslinjen från Arvidsjaur till Jäckvik gick bland andra orter förbi Jutis. Där kunde postföraren betjäna befolkningen med löspost eller genom postväska. Det bedömdes emellertid rimligt att också ge Jutis en poststation och denna inrättades den 1 oktober 1928 med hemmansägaren Hugo Westerlund som föreståndare. I verkligheten var det Betzy Westerlund som fullgjorde postärendena och hon antogs formellt som föreståndare från och med september 1939. Hon blev också den sista föreståndaren. Poststationen drogs in med september månads utgång 1968. Då var fru Westerlund 78 år men ingalunda landets äldsta poststationsföreståndare.

Posten i Jutis dras in från den 1 oktober

Poststationen i Jutis direktbetjänar i dag endast 12 hushåll. Här till kommer 13 hushåll som får sin post i postväskor.

Enligt postverkets normer erfordras ett väsentligt större antal direktbetjänade hushåll för att motivera att poststationen bibehålles. Postdirektionen har därför efter utredning av postmästaren i Arvids-

jaur bestämt att poststationen från den 1.10.68 skall indras och att samtliga hushåll i Jutis skall få sin post med postväskor som kommer att utväxlas med postexpeditionen i Arjeplog.

Den nya organisationen innebär att samtliga hushåll med nuvarande postadress 930 94 Jutis får adressen ändrad till 930 90 Arjeplog.

Notisen i Piteå-Tidningen den 12 augusti 1968 är baserad på postdirektionens pressmeddelande. Under 1960-talet byggde postverket ut pressjätten och ofta utformades pressmeddelanden efter viss standard.

1930-06-01--1930-12-14

Gullön

Tillkomsten av den extremt kortlivade poststationen med namnet Gullön har med byggandet av Inlandsbanan att göra. Upprinnelsen hittar vi i ett brev den 14 april 1930 från arbetschefen för Inlandsbanans mellersta distrikt till postdirektören i Boden. I brevet framhölls att en större arbetsstyrka skulle förläggas i de bygder som berördes av den projekterade bandelen mellan Arvidsjaur och Sorsele.

"Angeläget är därför" stod det i brevet, "att en poststation snarast anordnas i Sandudden, vilken lämpligen till hösten flyttas till Södra Slagnäs samt från och med nyåret en poststation i Bure".

Det var inte någon nyhet att inrätta mer eller mindre ambulanta poststationer. Redan i en skrivelse från poststyrelsen till regeringen i februari 1884 hade föreslagits, att poststationer skulle få inrättas på orter i områden där järnvägsanläggningar pågick, om det inte fanns någon fast postanstalt inom rimligt avstånd. Avsikten var att sådana poststationer skulle flyttas från plats till plats efter hand som järnvägsanläggningen fortskred.

Regeringen beslöt vid sammanträde i Charlottenberg den 3 mars 1884 bemyndiga poststyrelsen att inrätta flyttbara poststationer och att postföring skulle få anordnas mellan lämpligt belägna postanstalter och de nya

poststationerna. Den 1 mars 1884 öppnades de två tidigast kända flyttbara poststationerna av detta slag, den ena i Aplared med gångpost från Borås två turer i veckan och den andra i Oslättfors med vardaglig gångpost från Gävle. Den sistnämnda visade sig inte förbli tillfällig, medan poststationen i Aplared däremot avvecklades efter sju månader.

Efter denna utvidgning i tiden och geografin återvänder jag till Gullön. På grund av brevet från Inlandsbanans arbetschef infordrade postdirektören ett yttrande från postmästaren i Arvidsjaur. Denne kom med förslaget att *"den nya poststationen, som lämpligen skulle kunna kallas för Gullön, skulle förläggas vid Gullö fåbodar, vid stranden av Storavan samt mitt emot ön med samma namn"*. Handelsföreståndaren Hugo Öhman, 25 år gammal, föreslogs få hand om poststationen.

Postdirektören var i sitt eget yttrande inte övertygad om att namnet Gullön skulle bli en parentes i postanstaltsförteckningen. Han skrev nämligen i sin ärendepåskrift till poststyrelsen att *"det med säkerhet torde kunna förutses att, även efter det bandelen Arvidsjaur-Sorsele öppnats för allmän trafik, behov av fast postanstalt i Gullön fortfarande kommer att göra sig gällande"*.

Motiveringen till ett sådant antagande finner vi i fortsättningen av brevet: *"Järnvägens sträckning upp till sjön Storavan samt anläggandet av håll- och lastageplats i Gullön har skett med tanke på att den trafik av resande och gods, som äger rum båtledes å sjön Storavan, här skulle erhålla anknytning till järnvägsnätet. Med hänsyn härtill synes det lämpligast att en poststation i Gullön icke gives endast tillfällig karaktär"*.

Poststyrelsens beslut följde förslaget och speglas dels i en cirkulärnotis och dels i ett brev den 20 maj 1930 till bl a postmästaren i Arvidsjaur. Hugo Öhman blev emellertid inte poststationsföreståndare utan förrådsbiträdet Henry Jonasson.

Den 27 november 1930 redovisade postdirektören i en fyra foliosidor lång skrivelse med bilagor den förändring som hade inträffat sedan poststationen i Gullön hade inrättats. Han anmälde att arbetsledningen vid Inlandsbanan hade begärt att få flytta poststationen från Gullön till trakten av Södra Slagnäs. Under tiden hade invånarna i Slagnäs med 24 namnunderskrifter i ett brev, upprättat av firma A E Larsson, gjort framställning om att få en poststation. En annan grupp på 51 namngivna personer med en representant för konsumtionsföreningen som initiativtagare begärde samtidigt att få en poststation i Bure.

Det blev efter hand ett komplicerat ärende, varav något redovisas i följande avsnitt om Slagnäs. För poststationen i Gullön blev emellertid lösningen den att poststationen drogs in den 14 december 1930. Ersättningen blev en postväska som utväxlades med poststationen i Avaviken i Arvidsjaur socken. Från den 1 mars 1934 inrättades ett postombud i Gullön, i vars datumstämpel graverades AVAVIKEN POSTOMB.1. Efter ändrad postföring kontrollerades postombudet från den 15 september 1936 av postkontoret i Arvidsjaur. Därför användes en ny datumstämpel, denna gång med gravyren ARVIDSJAUR POSTOMB 3. Postombudet ersattes vid 1971 års ingång med postväskutväxling för de då kvarvarande 12 hushållen.

1930-12-15--

Slagnäs

Man torde kunna säga att med indragningen av poststationen i Gullön föddes poststationen i Slagnäs. Visserligen hade postdirektören i Boden utgått från att poststationen i Gullön skulle bli bestående, men förhållandena ändrades genom att arbetsledningen vid Inlandsbanan begärde att få flytta poststationen från Gullön till trakten av Slagnäs. Det förelåg också en framställning från invånare i Slagnäs om en poststation.

Ärendet komplicerades inte bara av en av postmästaren i Storuman tillstyrkt framställning om en poststation i Bure utan också av en förberedd omorganisation av postföringen. Byamännen i Sjulsnäs, Grannäs och Strömsholm ville inte på villkor få sin post från Storuman via Sorsele och Slagnäs, eftersom de hade vant sig vid att få den från Arvidsjaur via Bergnäsudden. Om posten nu skulle komma via Sorsele ansåg de att de *"endast genom en kolossalt stor omväg postledes skulle kunna nå förbindelse med de trakter som ligga våra intressen närmast"*.

Under ett i hast sammankallat möte i Sjulsnäs på kvällen den 7 december 1930 diskuterades problemet i närvaro av postmästaren i Arvidsjaur, varvid kronojägare Holmgren från Strömsholm förde bygdens talan. Ur postmästarens rapport till postdirektören kan följande vara av intresse:

"Den förutfattade ståndpunkt, som Strömsholm och Sjulsnäs intager till frågan, synes ha sin rot däruti, att några förbindelser med befolkningen i Slagnäs icke önskas. Det lär vara missnöje med järnvägens sträckning som åstadkommit detta".

Postverkets beslut i det stora ärendet hade fattats den 3 december 1930, men genom ett tilläggsbeslut nio dagar senare tog man hänsyn till synpunkterna från bl a Sjulsnäs och lät inrätta en lantbrevbäring med två turer i veckan på en åtta kilometer lång linje från Bergnäsudden. Huvudbeslutet avsåg indragning av poststationen i Gullön och inrättande av en poststation med namnet Slagnäs den 15 december 1930. Där blev folkskolläraren Julius Westergren föreståndare.

Poststationen kan sägas ha blivit ett gränsfall såtillvida som den enligt den officiella kungörelsen låg i Västerbottens län. När postmästare Karl David Hermansson i Storuman läste kungörelsen i postens cirkulär, skyndade han sig att meddela poststyrelsen att *"den nyöppnade poststationen Slagnäs är inrymd i fastighet i den del av byn som, ehuru belägen på västra (södra) sidan om vattendraget, tillhör Arjeplogs socken, Norrbottens län"*.

Julius Westergren uppehöll befattningen som föreståndare för poststationen i Slagnäs till och med mars 1945. Efter en vakansperiod trädde Agda Burman till, formellt från 1946 års ingång. Hon följdes efter sex år av Tord Burman, som lämnade över till Enar Jonsson den 1 maj 1968. Han fick uppleva den omorganisation som innebar att poststationen blev ett postställe. Ansvaret för detta övertogs den 1 juli 1982 av Marie Renström.

SKÖVDE 6 (lpk 2) 0500-860 70 RK Fkp Timmervägen 1, Pa 541 06 SKÖVDE
 Öppet M-F 09.00-18.00, L 09.00-12.00
 Svärd Rune 0500-860 70:600 Postmästare
 Kassaexpeditionen 0500-860 70:601T Då växel är stängd 0500-860 76

SKÖVDE 7 (lpk 3) 0500-613 13 RK Fkp Hästskovägen 6, Stöpen, Pa 541 07 SKÖVDE
 Öppet M-F 09.00-11.00, 16.00-18.00, L 09.00-11.00

SLAGNÄS (ple) 0960-600 94 RK Lul Pa 930 91 SLAGNÄS
 Öppet M-F 12.30-14.00, 16.30-17.00, L 11.30-13.00

SLITE (lpk 2) RK N Pa 620 30 SLITE
 Öppet M-F 09.00-12.00, 15.00-17.30, L 09.00-11.00
 Postmästaren 0498-222 12T
 Kassaexp 0498-201 08

SLOTTSTRON (lpk 3) 0555-300 33 RK Kst Torget 1 F, Pa 664 02 SLOTTSTRON
 Öppet M-F 09.30-11.00, 16.00-18.00, L 09.30-11.00

I postens interna telefonkatalog angavs till och med 1985 postanstalterna med förkortningar enligt gällande terminologi, t ex lpk för lokalpostkontor och ple för postställen, men sedan beteckningen "postkontor" infördes med 1986 års ingång för alla slag av fasta postanstalter, upphörde telefonkatalogens precisering. Detta är utdrag ur 1985 och 1987 års telefonkataloger (1987 nedtill).

SKÖVDE 6 0500-860 70 RK Fkp Timmervägen 1, Pa 541 06 SKÖVDE
 Öppet M-F 09.00-18.00, L 09.00-12.00
 Svärd Rune 0500-860 70:600 Postmästare
 Kassaexpeditionen 0500-860 70:601T Då växel är stängd 0500-860 76

SKÖVDE 7 0500-613 13 RK Fkp Hästskovägen 6, Stöpen, Pa 541 07 SKÖVDE
 Öppet M-F 09.00-11.00, 16.00-18.00, L 09.00-11.00

SLAGNÄS 0960-600 94 RK Lul Pa 930 91 SLAGNÄS
 Öppet M-F 10.00-10.30, 13.00-14.00, M,O,F även 16.30-17.30, L 11.00-12.00

SLITE RK SthS Pa 620 30 SLITE
 Öppet M-F 09.00-12.00, 14.00-17.30, L 10.00-12.00
 Postmästaren 0498-222 12T
 Kassaexp 0498-201 08

SLOTTSTRON 0555-300 33 RK Kst Torget 1 F, Pa 664 02 SLOTTSTRON
 Öppet M-F 09.30-11.00, 16.00-18.00, L 09.30-11.00

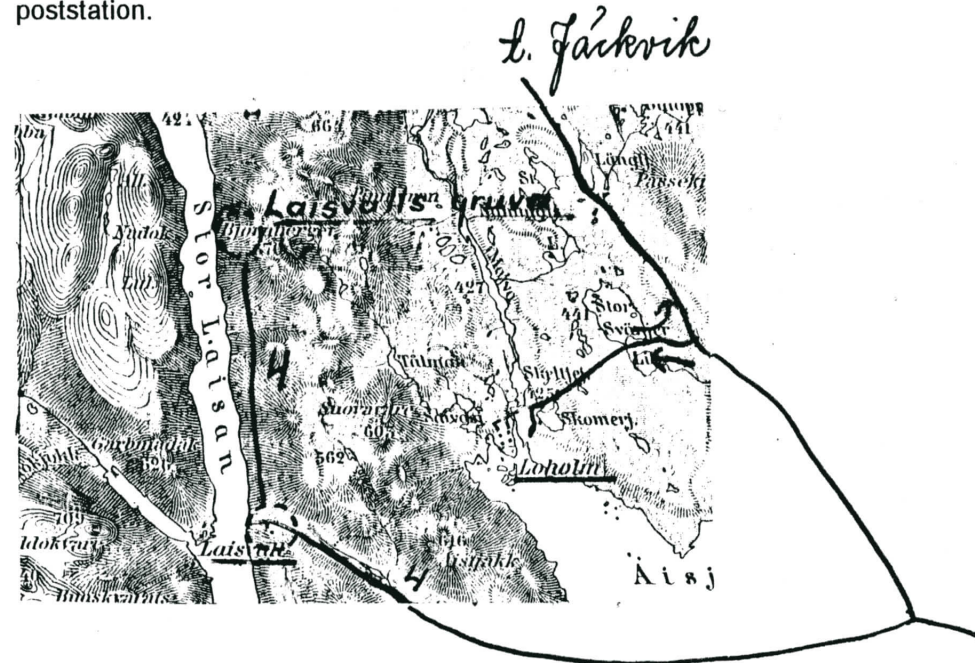
Laisvall

Ett postombud med namnet Laisvalls gruva inrättades den 1 juli 1942. Gruvan låg 51 km väster om Arjeplogs kyrkstad vid sjön Storlaisan. Stora fyndigheter av blymalm hade föranlett Bolidenbolaget att starta gruvdrift. Postombudets redovisning gick till poststationen i Arjeplog, med vilken posten utväxlades. Sofia Viola Linnea Larsson var ansvarig för postombudet. Hennes datumstämpel hade gravyren ARJEPLOG POSTOMB 8.

Fru Larsson sade efter kort tid upp sitt avtal, varvid hon återopade att hon på grund av postens ständigt ökade omfattning inte var i stånd att sköta postombudet. Hon disponerade dessutom ett ytterst begränsat utrymme, nämligen förstugan i den lilla lägenhet hon hade hyrt.

Den överordnade postmästaren, Sten Gardt i Arvidsjaur, undersökte möjligheterna att anställa en annan person som postombud. Herman Öberg kom därvid i fråga. Han ägde en tidningskiosk i närheten av gruvbolagets kontorsbyggnad. Han ansåg sig inte kunna åta sig uppdraget och postmästaren såg sig tvungen att förhandla om att en särskild byggnad skulle uppföras för posten.

Herman Öberg hade en 26 år gammal syster Elna, som förestod Konsums affär i Pjesker. Hon hade tidvis i sin faders ställe skött postombudet i Rack-sund (ARJEPLOG POSTOMB.1). Under förutsättning att en poststation inrättades i Laisvall i stället för ett postombud var Elna Öberg villig att på egen bekostnad ordna bygnadsfrågan. Postmästaren hade funnit att post-rörelsens storlek gav förutsättningar att byta ut postombudet mot en poststation.

Denna skiss åtföljde postmästarens framställning om att få byta ut postombudet Laisvalls gruva mot en poststation. Cirkeln vid det textade ordet Laisvalls gruva avser postombudet som föreslogs bli ersatt med en poststation, medan den nedre cirkeln avser postombudet med namnet Laisvall, som vid tillkomsten av poststationen i Laisvall namnändrades till Laisvallsby. Däröfver finns uppgifter i slutet av avsnittet om Båtsjaur.

Postmästaren redovisade den 8 november 1942 sina förslag i ett brev till postdirektionen som telefonledes fick poststyrelsens medgivande att låta påbörja nybyggnad av en blivande poststationslokal vid Laisvalls gruva. Lokalen beräknades bli färdig för inflyttning den 1 december 1942. I gruv-samhället rådde en form av nybyggaranda. Där tänkte man sig att så småningom skulle på bergslutningen ned mot Storlaisan resa sig ett fullt

modernt samhälle med kyrka, skolor, lärarbostäder, brandstation, affärscentrum, centraltvättstuga, lekplatser, idrottsplats och tennisplan m m. När postmästaren redovisade ärendet, fanns det dock bara några baracker för arbetarna, ett marketenteri och en förvaltningsbostad, men tomter var utstakade för ett femtontal egna hem. Gurvans arbetsstyrka uppgick vid det tillfället till 100 man.

Poststyrelsen behandlade ärendet snabbt. Redan den 12 november skrevs till Ortnamnskommissionen, varifrån det gavs klartecken för namnet Laisvall den 16 november 1942. Den 17 november daterades poststyrelsens beslut att en poststation med detta namn skulle öppnas den 1 december 1942 med samtidig indragning av postombudet Laisvalls gruva.

Elna Öberg fick senare tillnamnet Andersson och blev kvar som poststationsföreståndare till och med maj 1946. Hon följdes av Claes Sundqvist, som bland annat fick uppleva hur det expanderande samhället fick s k stadsbrevbäring den 1 juli 1954. Hans efterträdare med 1961 års ingång, Ilma Sundqvist fick titeln stationsmästare, när poststationen höjdes till postexpedition den 1 oktober 1964. Med ny terminologi blev den ett lokalpostkontor den 1 april 1978 och kallas sedan 1986 års ingång postkontor liksom alla kundbetjänande postanordningar. Drygt 200 hushåll har postadressen Laisvall. Hur det går med postkontoret i framtiden är osäkert eftersom det har uttalats att Laisvalls gruva kan bli nedlagd.

1945-01-01--

Mellanström

Ett postombud inrättades i Vaxholm den 1 april 1937 med poststationen i Arjeplog som kontrollerande utväxlingsställe. I datumstämpeln fanns gravyren ARJEPLOG POSTOMB 3. Vid 1945 års ingång byttes postombudet ut mot en poststation med namnet Mellanström (diarienummer I b 2923.44). Det då tjänstgörande postombudet Thea Lundqvist blev föreståndare för poststationen. Hon kunde övergå från avtalsanställning till tjänstemannastatus den 1 juni 1974, då poststationen byttes ut mot ett postställe. Marguerite Rönnqvist tog över ansvaret efter Thea Lundqvists pensionering den 1 juli 1985 men blott för en period på fyra månader. Efter en vakansperiod under vilken poststället fick termen postkontor med 1986 års ingång kunde Anette Rönnqvist antecknas som ansvarig för postkontoret från den 1 juli 1986.

Att tillsättningen dröjde så länge torde ha hängt samman med det faktum att den fortsatta postorganisationen i området inte var klar. Indragning var på tal, men postdirektionen och postmästaren i Arvidsjaur presenterade en kompromisslösning. Den diskuterades vid ett allmänt sammanträde i skolan i mars 1985 och gick ut på att bibehålla den uppnådda postservicen under

40 veckor av året, medan frekvensen för postföringen skulle minskas under de 12 veckor, då skolbilarna inte gick. Poststället skulle dessutom hållas stängt på lördagar, ett förslag som dock inte genomfördes.

Som en följd av den nya organisation som efter hand genomfördes över hela landet med beteckningen "Nät 92" byttes postkontoret i Mellanström ut mot ett s k entreprenadpostkontor den 11 maj 1992. Knappt ett hundratal hushåll betjänas av detta.

Kungl.
Generalpoststyrelsen.

OK den 5/6/42
Ink. 13/11 1942

K. G. CHILMANS POSTSTÄLLE
den 17. NOV. 1942

Till Kungl. Ortnamnskommissionen.

Fråga föreligger om inrättande av poststation i Laisvall inom Arjeplogs socken, Norrbottens län.

Generalpoststyrelsen får äran anhålla om upplysning, huruvida från Eder sida finnes något att erinra mot att poststationen, i likhet med telegrafverkets växelstation på platsen, benämnas Laisvall.

Enär ärendet är av brådskande natur får Generalpoststyrelsen utbedja sig svar snarast möjligt. Stockholm den 12 november 1942.

FÖR KUNGL. GENERALPOSTSTYRELSEN

Allan Hultman
(Allan Hultman)

Ortnamnskommissionens yttrande.

Mot det föreslagna namnet Laisvall har ortnamnskommissionen intet att erinra. Kommissionen anhåller att få del av kungl. styrelsens blivande beslut i frågan. Uppsala den 16 november 1942.

KUNGL. ORTNAMNSKOMMISSIONEN

Bengt Hennelmann *J. Sahlgren* *S. Skellering*

Dnr I b) 3261.

Häftet i den posthistoriska skriftserien tillverkas med hjälp av en ordbehandlare, en ljuslåda för montering och en kopiator, allt av enklaste slag. Det är fråga om ett rent hantverk och defekter kan förekomma. Jag hoppas Du har överseende därmed och att Du accepterar att det framforskade innehållet är viktigare än häftets utförande.

Erik Lindgren